

LÜHIKROONIKA

• 1.–2. detsembril 2017 korraldas Tallinna Ülikooli Teaduskeelekeskus V teaduskeele konverentsi. Ettekannetega esinesid Maret Nukke (TLÜ, „Miks teaduskeel on lihtsa jaapanlase jaoks nagu hiina keel”), Kaarina Rein (TÜ, „Vara-uusaegse meditsiinikeele edasiandmine eesti keeles”), Kaisa Lamsoo (Riigikogu kantselei, „Turunduse terminivara korrastamine õppekirjanduse näitel”), Silvi Tenjes (Kaitseväe Ühendatud Õppeasutused, „Mentaalne representatsioon ja mõiste selgus: Hamsa ja Akbar”), Ivo Kruusimägi (TÜ, „Mis on Vikipeedia artiklilist pistmist teaduskeelega?”), Peep Nemvalts (TLÜ, „TLÜ ja EKA doktorantide suhe eesti teaduskeelega”), Piret Kärtner (Haridus- ja Teadusministeerium, „Eesti keelevaldkonna arengukava „Keel loob väärtust” 2018–2027”), Rein Laaneots ja Jüri Veerits (TTÜ, „Metroloogia, mõõtmestamise ja tolereerimise terminid kõrgkoolide õppeparas”).

• 4. detsembril toimus Tallinnas Tammsaare muuseumi 13. sügiskonverents „Linn ja sõnad”. Esinesid Elle-Mari Talivee („Linnasõna ja -element: kirjanduslik linnapark”), Elo Lindsalu („Toomas Liivi poeetiline Tallinnakujutus tema poolelijäänud romaanis”), Ene-Reet Soovik („Mõtted ja meeled: kohtumine Tartuga Meelis Friedenthali „Mesilastes”), Maarja Vaino („Maapõisi linnahirmud. Mati Undi linnakuvandist”), Ivo Heinloo („Eesti linnakirjanike ökoloogilisest jalajäljest”), Janika Kronberg („Karl Ristikivi linn”), Jonna Kubu („Koht kui Aeg vol. 2”) ja Toomas Haug („Kuidas auto eesti kirjandusse sõitis”).

• 7. detsembril peeti Tartus tekstiuurijate traditsiooniline aastakonverents „Tekstipäev”. Avasõnad lausus Reet Kasik. Esinesid Raili Marling (TÜ, „Soodiskursused ja nende poliitiline (ära)kasutamine”), Sirli Zupping (TÜ, „Vikiartikkel kui tekstiliik – kellele ja milleks?”), Merilin Aruvee (TLÜ, „Tekstid põhikoolitunnis: kirjaoskuse jagatud

vastutus”), Helin Puksand (TÜ, „E-kirjutamise mõjutegurid”), Sälly Josiptšuk (TÜ, „Kohaidentiteedist 2014. aasta eesti keele riigieksami põhjal”), Riina Reinsalu (TÜ, „Kodanike pöördumine ametiasutuse poole: *Tule taevas appi, tulge ometi Raekoja platsist kaugemale ka*”) ja Krista Kerge (TLÜ, „Sõna tekstis. Mõtisklus”).

• 7.–8. detsembril toimus Tartu Ülikoolis ja Eesti Kirjandusmuuseumis Eesti-uuringute Tippkeskuse aastakonverents ja 61. Kreutzwaldi päevade konverents „Varieerumine keeles, kirjanduses, folklooris ja muusikas”. Peeti kolm plenaarettekannet: Cathal O'Madagain (Max Plancki instituut, Saksamaa), Paul Egge (Jean Nicod' instituut, Prantsusmaa) „Why do concepts change?”, Edith Moravcsik (Wisconsin-Milwaukee ülikool, USA) „Variation in context” ja Terttu Nevalainen (Helsingi ülikool) „A tale of two cities: Historical sociolinguistics and the diffusion of linguistic change”. Mõlemal päeval toimus töö viies kirjanduse, rahvaluule ja keele paralleelsektsioonis, esinejaid oli Soomest, Lätist, Leedust, Prantsusmaalt, USA-st, Poolast, Venemaalt, Valgevenest, Hollandist, Uus-Meremaalt, Itaaliast, Jaapanist, Suurbritanniast, Saksamaalt, Rootsist, Gruusiast, Iisraelist, Šveitsist, Kasahstanist ja Perust. Eestist osalesid teadlased Tartu ja Tallinna ülikoolist, Eesti Kirjandusmuuseumist, Eesti Muusika- ja Teatriakadeemiast.

• 14. detsembril peeti Tartus Emakeele Seltsi kõnekoosolek „Eesti keele kestlikkus avatud maailmas”. Esinesid Kadri Koreinik („Keelepoliitika ja riik üleilmastumisajastul: Eestist enne-kõike”), Anastassia Zabrodskaja („Eesti keele kestlikkus kakskeelsetes peredes mujal ja meil”), Martin Ehala („Kool ja kolm kohalikku keelt”) ja Birute Klaas-Lang („Eesti keele kestlikkus kõrghariduses – kas keti kõige nõrgem lüli?”).

- 14. detsembril toimus Eesti Kirjandusmuuseumis Akadeemilise Rahvaluule Seltsi pidulik koosolek, millega tähistati 160 aasta möödumist rahvaluule suurkogumise eestvedaja ja Tartu Ülikooli rahvaluuleprofessori Matthias Johann Eiseni (1857–1934) sünnist. Ettekanded pidasid Katre Kikas („„Hiljuti küsiti minult...” M. J. Eiseni tagasistidest kogujatele”), Mare Kalda („Raamatu mõju. Elu pärast „Esisvanemate varandust””), Merili Metsvahi („Eiseni poeem „Kuldja””) ja Kadri Tamm („Matthias Johann Eiseni rahvaluulekogu(de) käekäik tänapäeval”).

- 15. detsembril peeti Tallinnas Eesti Teaduste Akadeemia Underi ja Tuglase Kirjanduskeskuse teadusseminar „Kirjandusteaduslikust terminiloomest Bahtini näitel”. Aare Pilv lähtus oma ettekandes Mihhail Bahtini uurimusest „Dostojevski poeetika probleemid”, arutledes mõne Bahtini mõiste (nagu polüfoonia, sõna jt) tekke, iseloomu (metafoori ja termini suhe), tõlgitavuse ja mõju üle; kõneks tuli ka Julia Kristeva suhtumine Bahtini terminoloogiasse ja teoretiseerimislaadi.

- 15. detsembril peeti Eesti Rahvusraamatukogus kirjanduskonverents „Tee ilu”. Ettekannetega esinesid Tiit Aleksejev („Kirjandusest ja kirjanduselust AD 2017”), Mikk Sarv („Meie rahva mõjumärkidest – kolmkand, viiskand ja kaheksakand”), Andra Teede („Kui palju saab kirjutada? Tähtjast ja inspiratsioonist”), Janika Kronberg („Kas väljatee on pääsetee? Martin Heideggeri vaimus”), Øyvind Rangøy („Ränded läbi Rootsi. Elu Eesti ja Norra vahel”), Margus Mikomägi („Milline on väärt elu ja väärt teatri erinevus?”), Riina Ruut („Püha Hildegard – kes sa oled ja kust sa tuled?”), Robert Staak („Teekond Shakespeare'i finessideni lähtudes muusikalistest kujunditest tema näidendites”).

- 18. detsembril tähistati Tartus Eesti Kirjandusmuuseumis Ivar Ivaski (1927–1992) 90. sünniaastapäeva sümposiumiga „Ivar Ivask, maailmamees kirjanduses”. Ettekannetega astusid

üles Tiina Ann Kirss („Ivar Ivaski „Balti eleegia””), Aija Sakova („Ivar Ivaski kirjanduslikud võrgustikud ja ühiskondlik mõjukus”), Sirje Olesk („Ivar Ivask ja Soome”), Janika Kronberg („Eesti kui eleegia”) ja Guntars Godinš („Astride Ivaska ja Ivar Ivask”).

- 8. jaanuaril 2018 toimus Tartus Eesti Akadeemilise Usundiloo Seltsis palverännuteemaline sümposium „Peterburist Petserini: õigeusu palverännu sisust”. Ettekandega esines Georg Allik („Palverännaku idee areng teoks. Õigeusu sümboolikast”). Anne Kukermann ja Ingrid Mäsak vahendasid palverändurite muljeid koos piltidega.

- 11. jaanuaril avas Tartu Linnamuuseum näituse „Hermanni kulu ja kirjadega: Hermanni trükikoda ja väljaanded”, millega kaasnevad loengud kaasaegse ajakirjanduse kujunemise loost. Näituse avamisel kõneles ajakirjanduse uurija Anu Pallas teemal „Karl August Hermann ja Ado Grenzstein – sõprusest vastasseisuni. Tartu eesti lehed ja venestumine”.

- 16. jaanuari Eesti Kirjandusmuuseumi teisipäevaseminaril „Kass kui kood” kõneles Tatjana Volodina teemal „Kassi staatus ja roll valgevene mütopoeetilises maailmamudelis”. Viimase 50 aasta jooksul on kass omandanud väljapaistva koha linnakultuuris ja koos sellega ka nüüdisaegses valgevenelaste elukeskkonnas, kass (ja kassi kuvand) on aktiivselt kaasatud internetisuhtlusesse. Loomal ja tema kujundil kui semiootilisel tähistajal on tänapäevases suhtluses kaalukas funktsioon: kass ilmneb kui kood, kui vahend ja instrument kogemuste väljendamiseks laias spektris.

- 24. jaanuaril toimunud Õpetatud Eesti Seltsi kõnekoosolekul peeti kaks ettekannet. Kersti Taal kõneles Õpetatud Eesti Seltsi ajaloo periodiseerimisest. ÕES-i ajaloos on olulised eestlaste kultuurrahvaks kujunemise kõrval riigikorra muutused. Kui 1919. aastani oli kaks suuremat perioodi, mis mõlemad lõppesid langusajaga, siis Eesti Vaba-

riigiga saabus seltsi hiilgeaeg. Aastatel 1940–1950 oli selts poliitikute ja ajaloo-sündmuste meelevaldas. 1988. aastal algas taas stabiilse tegevuse periood. Tiit Rosenberg mõtiskles teemal „Kolmkümmend aastat taastatud Õpetatud Eesti Seltsiga”.

- 30. jaanuaril toimus Eesti Kirjandusmuuseumis seminar „Tagasi tulevikku: tapjaklounid ja youtuberid” koolipärimuse kogumise katsefaasi kokkuvõtteks. Koordinaator Reet Hiimäe teatel laekus õpilastelt u 300 vastust. Vastuste põhjal sai teha esimesi kokkuvõtteid ning järeldusi põhiaktsooniks: millist materjali eeldati ja mis tegelikult laekus; kas on uusi märkimist vääriivaid pärimusaspekte; mida tuleks küsitluskavas või kogumisviisis muuta jne.

- 1. veebruaril peeti Eesti Kirjandusmuuseumis Akadeemilise Rahvaluule Seltsi kõnekoosolek, kus Ingrid Rüütel tutvustas oma vastvalminud raamatut ning pidas ettekande teemal „Mis on jäänud jälgedesse folkloristide välitöödel Audru, Tõstamaa, Tori ja Vändra kihelkonna alale 1960.–1970. aastatel (raamatu „Pärnumaa laule ja lugusid” põhjal)”.

- 6. veebruaril toimus Tallinnas Ungari Instituudis soome-ugri kirjandusõhtu, kus János Puszty andis ülevaate 2017. aastal ungari keeles ilmunud seto kultuuri ja keelt tutvustavatest teostest, teiste seas seto rahvuseepose „Peko” ungarikeelsest väljaandest.

- 7. veebruari Hõimuklubis esines Ungari keeleteadlane János Puszty ettekandega „Soome-ugri keelte hiilgeajad ja tänapäev”. Ta kõneles maailma keelelisest olukorrast, keelte – nende hulgas ka uurali keelte – kadumisest. Optimistlikemategi prognooside järgi kaob selle sajandi lõpuks 50, mõningatel hinnangutel koguni kuni 80 protsenti praegu kõneldavatest keeltest. Kas seda protsessi on võimalik peatada ning mis on selle põhjused? Üks võimalus sekunda on keeleeuendus ja terminiloome, mille hea näide on projekt „Terminologia scholaris”.

- 9. veebruaril peeti Tartu Tähetornis ajakirja Akadeemia auhinnaseminar, kus anti kätte 2017. aasta artikli-, tõlke- ja kunstiauhind. Ettekanded pidasid kuldauhinna laureaadid: Leo Luks („Olemisajaloolisest mõtlemisest”), Kaire Maimets („Boolerost „Koiduni””), Amar Annus („Pärimuslikke nimetusi autistlike isikute kohta”) ja Laurits Leedjärv („Inimsõbralik universum”).

- 12. veebruaril korraldati Tallinnas Underi ja Tuglase Kirjanduskeskuses seminar „Liivimaa humanisti David Hilcheni kirjalik pärand: õigusajaloolisi, keelelisi ja kirjandusloolisi aspekte”, kus pidasid ettekande Kristi Viiding ja Thomas Hoffmann. Nad andsid ülevaate XVI–XVII sajandi vahetuse Liivimaa juhtiva humanisti, Riia sündiku, Riia trükikoja ja humanistliku gümnaasiumi rajaja ning Liivimaa maaseaduse kavandi koostaja David Hilcheni (1561–1610) loodud kirjastuse teemavaldkondade ja žanride kaupa, lähtudes arhiivitööde viimasest seisust ja kaasates nii käsikirjalise kui ka trükitud pärandi.

- 13. veebruaril anti Harju Maakonnaraamatukogus Keilas üle Enn Soosaare eetilise esseistika preemia, mille sai Marju Lepajõe.

- 14. veebruaril Tartu Loodusmajas korraldatud seminaril „Looduskirjeldus: kalad ja linnud 9” käisid külas Elle-Mari Talivee ja Marianne Lind. Räägiti Marie Underi luulest ning linnust kui kujundist.

- 15.–17. veebruaril korraldas Tallinna Ülikooli humanitaarteaduste instituudi Vene ja Ida-Euroopa uuringute osakond XIX rahvusvahelise noorfiloloogide konverentsi. Konverentsil esinesid ettekannetega tudengid, magistrandid, doktorandid ja aspirandid Eestist, Venemaalt, Poolast, Hiinast, Leedust jm. Kahes sektsioonis – kirjanduse ja keeleteaduse omas – keskenduti võrdleval kirjandusteadusele, vene ja slaavi kirjanduse ajaloole, kultuurile, poetikale ja lingvistikale. Konverentsi külalisteks olid Helsingi ülikooli dotsent Gennadi

Obatnin ja Venemaa rahvaste sõpruse ülikooli lektor Maria Alimova.

- 19. veebruaril pidas Eesti Kirjandusmuuseumis ettekande Vladimir Lobach. Ettekandes „Põhja-Valgevene pühad veekogud: tüpologia, sümbolism, rituaalid” keskendus ta diakroonilisest ja sünkroonilisest aspektist järvede ja allikate sümbolika ning rituaalsetele funktsioonidele maa põhjaosa valgevenelaste maailmapildis. Regiooni legendidega seotud järved ja kultuslikud allikad pole kaotanud oma tähendust ka tänapäeval.

- 21. veebruari Hõimuklubi teema oli „Soome-ugri rahvaste vandenõu ja vabastamine”. Fenno-Ugria Asutuse nõunik ja ajaloolane Jaak Prozes rääkis 1930. aastatel väljamõeldud süüdistustest, mille alusel represseeriti enamik Venemaa soome-ugri rahvaste intelligentsist. Muu hulgas süüdistati neid Eesti ja Soome kasuks spioneerimises ning soome-ugri vabariikide föderatsiooni moodustamises. Ka tänapäeval pole soome-ugri rahvaste koostöö vastu suunatud vandenõuteooriad kuhugi kadunud.

- 22. veebruaril toimus Tartus Ema-keele Seltsi pidulik kõnekoosolek „Eesti ja Soome 100”. Ettekanded pidasid Santeri Junttila („Soome keele uuenduslik etümoloogiline võrgusõnaraamat”), Sven-Erik Soosaar („Noolest droonini – eesti juursõnade ajaloo” ja Karl Pajusalu („Eesti keele sada aastat”).

- 26. veebruaril toimus Eesti Kirjandusmuuseumis Eesti Rahvaluule Arhiivi kaastöölise päev ja Eesti Kultuuriloolise Arhiivi eluloo päev. Tehti

kokkuvõtteid kogumisvõistlustest „Loomariik ja inimene” ning „Imelik nimi”, tänati kaastöölisi. EKLA eluloo päeval esitleti Eesti Vabariigi 100. aastapäevale pühendatud raamatut „Minu elu ja armastus. Eesti rahva elulood”, mille koostasid Rutt Hinrikus ja Tiina Ann Kirss, raamat ilmus Tänapäeva kirjastuses. Kirjastuse tervituse andis edasi Mari Karlson. Esinesid Merle Karusoo („Elulugudega tulevikku I”) ja Tiina Ann Kirss („Elulugudega tulevikku II”). Üles astusid ka elulugude kirjutajad Kalju Kask, Riina Kindlam ja Vaike Rannu. Eesti Vabariigi President Kersti Kaljulaid andis üle presidendi rahvaluule kogumispreemiad 2017. aasta eest. Järjepideva asjatundliku kogumistöö eest sai preemia Vaike Hang, sisukate kaastööde eest Urve Buschmann ja tulemusliku pärimuskogumise algatamise ja läbiviimise eest Soomaa Rahvusparkis Rasmus Kask. Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia tudengite kogumistöö juhendamise ja mahuka folkloorikogu üleandmise eest sai laureaadiks Ene Lukka-Jegikjan. Astrid Tuisk andis ülevaate rahvaluulearhiivi kogumistööst aastal 2017. Risto Järv tutvustas kirjandusmuuseumi uusi kogumisvõistlusi „Püüa vanaema lugu purki!” ning „Koolipärimus 2018”.

- 28. veebruari Tartu Loodusmaja seminaril „Looduskirjeldus: kalad ja linnud 10” oli arutuse all Edvarts Virza proosapoeem „Taevaredel: aasta vanas Sengale talus”, millest kõneles läti kirjanduse spetsialist ja tõlkija Aive Mandel.